

NEPOZNATO DJELO SLIKARA VILKA GECANA (1894.–1973.)

ĐURĐA PETRAVIĆ □ Moderna galerija, Zagreb

U privatnoj kolekciji dr. Božidara Grgića znatan je broj skulptura autora koji su sudjelovali na izložbama Proletnog salona 1916. – 1928. i u tom razdoblju ostvarili najbolja djela svoga opusa poput Hinka Juhna, Joze Turkalja i Ive Kerdića. U toj se kolekciji nalazi i nedavno otkriveni treći odljev skulpture *Pijanci* Antuna Augustinčića iz 1935., inspiriran istoimenom skulpturom Miroslava Kraljevića iz 1911.¹ Godine 2014. dr. Grgić, s kojim dugo godina stručno surađujem, donio mi je na uvid brončanu plaketu s portretom Anke Gecan, stručnoj javnosti nepoznato djelo jednoga od četvorice protagonista hrvatskog ekspresionizma – slikara Vilka Gecana. Kolekcionar dr. Grgić djelo je nabavio od sljednika obitelji Gecan – Stranić.

Godine 1986. gđa Klotilda Stranić donijela je *Portret Anke Gecan* na ekspertizu upravitelju Strossmayerove galerije starih majstora dr. Vinku Zlamaliku, koji joj je u dopisu od 2. lipnja 1986. priopćio svoje stručno mišljenje:

Na vašu zamolbu pregledao sam plaketu s likom mlade gđe. Anke Gecan, supruge slikara Vilka Gecana. Radi se o unikatnom primjerku Gecanova plastičkog rada, reljefu s prikazom supruge. Djelo je odliveno u bronci prema modelu što ga je izradio Vilko Gecan. Mišljenja sam da je umjetnička vrijednost ove plakete znatna, a posebno je rad značajan za našu medaljersku umjetnost, jer se jedan slikar s uspjehom upustio u modeliranje.

S Ankom Vragović, budućom suprugom Vilka Gecana, u intimnoj je vezi bio slikar Ivo Steiner. Nakon njegove smrti 1918. Sava Šumanović, koji je studirao na zagrebačkoj Akademiji likovnih umjetnosti i koji je dijelio stan sa Steinerom u Bosanskoj ulici, upoznao je Gecana s Ankom, kojom se slikar ženi 1920. i koja će ostati njegova jedina i velika ljubav te životna družica tijekom cijelog njegova života.

Kako je Vilko Gecan 1931. u Americi obolio od Parkinsonove bolesti, otada im je Anka svojim radom osiguravala egzistenciju. Slikarovo zdravstveno stanje postaje iznimno teško za vrijeme rata 1941. – 1945. te on sve teže slika, a žive od Ankinе činovničke plaće.

Vilko Gecan umro je u Zagrebu 1973., a Anka Gecan 1983. godine.

Anka je bila Vilku model za nekoliko slikarskih i crtačkih portreta. Ovjekovječio ju je na dva antologijska slikarska portreta ekspresionističkog izraza, izložena 2005. i 2013. godine.² Kako njegova plaketa u bronci s Ankinim lirskim portretom do sada nije bila poznata, nije ni izlagana na navedenim izložbama Gecanova opusa. Portret svoje mlade supruge u profilu s mnogo je nježnosti modelirao u plitkom reljefu 1920. i taj je mladenački portret intimističko djelo puno lirskog naboja. U vrijeme kada se već priklonio ekspresionizmu Gecanova je prisnost s Ankom rezultirala tim kontemplativnim portretom u kojemu se naslućuje ljepota njihove intimne komunikacije.

Portretno poprsje u lijevom profilu, koje seže do ispod grudi, Gecan spušta na sami donji rub pravokutne ploče, u impostaciji ga pomiče udesno, gotovo do ruba ploče, ostavljajući tako dovoljno prostora netremičnom pravocrtnom pogledu oka. Jabučica oka unutar trokuta dvaju kapaka ima jačinu pogleda i promatračevu se oko uvijek vraća na nju kao na najzanimljiviji detalj. Kao dobar crtač Gecan daje prednost liniji tako da se

IM 45/46, 2014./2015.
IZ MUZEJSKE TEORIJE I PRAKSE
MUSEUM THEORY AND PRACTICE

Portret Anke Gecan, cca 1920.
jednstrana lijevana plaketa
(na drvenom okviru)
dimenzije: v. 173 mm, š. 207 mm
signature nema
(okvir: v. 258 mm, š. 207 mm)
vlasnik: dr. Božidar Grgić
Stanje: Uočljive plitke napukline između brade i vrata (plitka napuklina), kao i napukline na području oko brade, od usnica do vrata.³

Vilko Gecan (16. lipnja 1894. – 25. lipnja 1973.)
Portret Anke Gecan, c. 1920.
Snimila: Tatijana Garelić

¹ Đurđa Petravić. *Kiparska dionica ekspresionističkih tendencija u opusu Miroslava Kraljevića*. Tekst predan za znanstvenu publikaciju *Anali galerije Antuna Augustinčića*, Klanjec, 2015.

² Na izložbi *Praška četvorica*, Umjetnički paviljon, Zagreb, 18. siječnja – 17. ožujka 2013. bila su izložena dva slikarska portreta supruge Anke: *Portret Anke Gecan*, 1921., privatno vlasništvo, kat. br. 71., reproducirano i *Portret moje žene*, 1921., vlasništvo Moderne galerije u Zagrebu, kat. br. 73., reproducirano; na retrospektivi *Vilko Gecan 1894 – 1973*, Umjetnički paviljon, Zagreb, 22. ožujka – 8. svibnja 2005. bio je izložen *Portret moje žene*, 1921., vlasništvo Moderne galerije, kat. br. 52, reproducirano.

³ Datacija: Đurđa Petravić, muzejska savjetnica. Kataloška obada: Tatijana Garelić, muzejska savjetnica.

poprsje doima kao opcertano. Licu pristupa s nježnošću, zbog koje je modelacija mekana, a obris lica portretno precizan: visoko čelo, blag pogled oka nadsvođenog tananim povijenim lukom obrve, lijep i pravilan nos, prijelaz od nosnice preko blage udubine na lice i istaknutu jabučicu obraza, nagovještaj smiješka na zatvorenim usnama, prijelaz od donje usne na bradu, čija se čvrsta kontura nastavlja na vrat i niz poprsje sporo klizi do dna uže stranice pravokutne ploče. Kosa začešljana od lica otkriva visoko čelo, sljepoočnicu i malu ušnu školjku. Blago valovita, u nježnim prijelazima modelirana i u konturi zaobljena površina kose prekriva gornji dio uške uz koju se, u produžetku, nisko na zatiljku, lomeći liniju vrata, nadovezuje mali tuljac kose kao dio frizure skupljenje u podignutu punđu. Kontrast glatkoći lica čini uzbibanija i reljefnija površina kose i odjeće mlade, nježne Anke. Obrisna je linija jednostavna, spora i umirujuća. Gecan vjerno prenosi suptilna duhovna svojstva svoje drage supruge. Njezino produhovljeno lice odražava unutarnju mirnoću, pribranost, dobrotu i privrženost.

Zahvaljujući kolekcionaru dr. Božidaru Grgiću, dugogodišnjem prijatelju, suradniku i posuđivaču vrijednih umjetničkih djela za izložbe značajnih hrvatskih umjetnika, dobila sam priliku predstaviti to djelo. Gecanov umjetnički opus proširen je na "unikatni plastički rad" koji ćemo rado vidjeti na pametno koncipiranim izložbama hrvatske plastike i medaljerstva.

Primljeno: 5. lipnja 2015.

**AN UNKNOWN WORK OF THE PAINTER VILKO GECAN
(1894–1973)**

The collection owned by Dr Božidar Grgić contains a considerable number of sculptures by artists such as Hinko Juhn, Joza Turkalj and Ivo Kerdić, who took part in the exhibitions of the Spring Salon in the 1916-1928 period, creating their finest works in that time.

In 2015, Dr Grgić, with whom the present author has worked for many years, gave her a look at the bronze plaque with a portrait of Anka Gecan. This piece, previously unknown to the art history discipline, was created by one of the four most important exponents of Expressionism in Croatia, the painter Vilko Gecan; it had been acquired from the heirs of the Gecan-Stranić family. Since this bronze plaque with a lyrical portrait of Anka had previously been unknown, it was naturally never exhibited in shows of his work. The portrait of his young wife in profile was modelled in bas relief in 1920, with a great deal of tenderness; this youthful portrait is an intimist work full of lyrical features. At a time when he had already adopted the idiom of Expressionism, Gecan's closeness with Anka gave rise to this contemplative portrait in which the beauty of their intimate communication can be sensed.

A contrast to the smoothness of the face is made by the surface, treated in much more mobile relief, of the hair and clothing of gentle Anka. The outline is simple, slow and soothing. Gecan faithfully portrayed the subtle internal characteristics of his darling wife. Her spiritual face expresses internal calm, composure, goodness and affection.